

УДК 351.37.046.16

Полторак Степан Тимофійович
Міністр оборони України,
кандидат педагогічних наук, професор

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ВІЙСЬКОВО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Анотація. У статті виокремлено шляхи формування та реалізації механізмів державного управління інвестиційним розвитком військово-промислового комплексу України. Зокрема, запропоновано напрямки вдосконалення амортизаційних і податкових механізмів розвитку військово-промислового комплексу України; визначено механізми скорочення заборгованості військово-промислового комплексу.

Ключові слова: механізми державного управління; інвестиційний розвиток; військово-промисловий комплекс; напрямки вдосконалення; формування та реалізація.

Полторак С.Т. Механизмы государственного управления инвестиционным развитием военно-промышленного комплекса Украины

Аннотация. В статье выделены пути формирования и реализации механизмов государственного управления инвестиционным развитием военно-промышленного комплекса Украины. Предложены направления усовершенствования амортизационных и налоговых механизмов развития военно-промышленного комплекса Украины; определены механизмы сокращения задолженности военно-промышленного комплекса.

Ключевые слова: механизмы, государственное управление, инвестиционное развитие, военно-промышленный комплекс, направления усовершенствования, формирование и реализация.

Poltorak S.T. The mechanisms of government investment development of the military-industrial complex of Ukraine

Annotation. The article highlights the ways the formation and implementation of government investment development of the military-industrial complex of Ukraine mechanisms. Directions of improvement depreciation and tax mechanisms of the development of military-industrial complex of Ukraine; defined mechanisms for debt reduction of military-industrial complex.

Keywords: mechanisms, governance, investment development, the military-industrial complex, improving direction, formation and implementation.

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сучасному етапі для розвитку військово-промислового комплексу України потрібне розроблення довгострокових програм, що передбачають концентрацію ресурсів у напрямку розвитку фундаментальних, прикладних досліджень і пріоритетних технологій, усебічну освіту та підготовку кадрів. Реалізація таких програм

потребує значно більшого обсягу коштів, ніж асигнуються сьогодні. Тому необхідним є приплив інвестицій, зокрема й зовнішніх, а також приплив фінансових ресурсів приватних інвесторів. Має бути розвинена система багатоканального фінансування, що здійснюється як за рахунок залучення бюджетних, так і позабюджетних коштів. Це своєю чергою потребує формування та впровадження відповідних механізмів державного управління інвестиційним розвитком військово-промислового комплексу України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інвестиційного розвитку досліджувались у наукових працях таких вчених, як Г. Швиданенко, В. Титаренко, І. Татаренко та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак проблемам розвитку механізмів державного управління інвестиційним розвитком військово-промислового комплексу надається недостатньо уваги.

Формулювання цілей статті. Ураховуючи вищезазначене, метою статті є виокремлення шляхів формування та реалізації механізмів державного управління інвестиційним розвитком військово-промислового комплексу України.

Для досягнення поставленої мети в роботі потрібно вирішити такі завдання:

- запропонувати напрямки вдосконалення амортизаційних і податкових механізмів розвитку військово-промислового комплексу України;
- визначити механізми скорочення заборгованості військово-промислового комплексу.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні розвинені країни – експортери капіталу, щоб уникнути появи нової конкурентної високотехнологічної військової продукції на світових ринках озброєнь, обмежуються, як правило, переданням трудомістких і відносно нескладних потокових технологій іншим країнам. Тому потрібно робити ставку на формування та впровадження механізмів державного управління інвестиційним розвитком військово-

промислового комплексу України, орієнтованих на залучення вітчизняних інвестицій.

Ще 20 січня 2016 року Уряд України затвердив Концепцію державної цільової програми реформування та розвитку військово-промислового комплексу на період до 2020 року. У Документі сказано, що обсяги виробництва промислової продукції 2014 року знизилися на 10,1%, а в першому півріччі 2015 року – на 20,5%, що пов'язано зі зниженням економічних показників діяльності підприємств військово-промислового комплексу. Проте 2016 року втрати було частково компенсовано за рахунок приватних компаній. Загалом близько 50% оборонного замовлення реалізується саме за рахунок приватників.

Програма передбачає залучення інвестицій у військово-промисловий комплекс України від 5 до 10 млрд. грн. на рік. Гроші переважно підуть на модернізацію підприємств військово-промислового комплексу, а також на створення нових замкнених циклів виробництва окремих видів озброєнь і техніки [5].

За оцінками більшості експертів, інтерес більшості українських інвестиційних компаній не розраховано на тривалий період інвестицій. Тому сьогодні потрібно створити для інвесторів сприятливі умови, насамперед нормативно-правову базу. Інвестор має працювати без ризику з тривалими інвестиційними проектами, без потреби швидкого повернення вкладеного.

Залучення недержавних інвестицій до військово-промислового комплексу України вимагає також розроблення ефективних амортизаційних і податкових механізмів. Так, з метою стимулювання інвестицій доцільно вжити таких заходів:

1. Виключити з бази оподаткування повністю або частково ту частину отриманого доходу, що йде на власні інвестиції у власний технологічний розвиток, тобто на нові розробки і технічне переозброєння.

2. Надати інвесторам (зокрема покупцям, споживачам інноваційної продукції) податкові кредити на умовах їх повернення з доходу, отриманого від використання зазначеної продукції або послуг. Цей захід міг би також стимулювати інші галузі використовувати продукцію військово-промислового комплексу.

3. Звільнити (повністю або частково, на певний час) високотехнологічні виробництва від сплати податків у разі, якщо ця міра протидіє спаду виробництва або сприяє збереженню і створенню нових робочих місць [1; 4].

4. Установити для високотехнологічних виробництв, що володіють великою науково-експериментальною базою, такого порядку оподаткування основних фондів, землекористування тощо, що дозволяв би їм направляти додаткові фінансові ресурси в інвестиції до основного капіталу, підтримуючи тим самим конкурентоспроможність своєї продукції на внутрішньому й зовнішньому ринку.

5. Здійснити митний захист внутрішнього ринку для тих вітчизняних товаровиробників, що здатні на якісно новій основі заповнити внутрішній ринок складної продукції російськими зразками (насамперед це стосується електроніки).

6. Надати можливість відтермінування сплати податків у разі затримки оплати виконаного державного замовлення.

7. Використовувати нелінійну (прогресну) амортизацію, за якої значна частина вартості придбаних основних засобів списується в початковий період їх експлуатації (але не пізніше терміну виконання провадження, завдання чи терміну морального зносу).

8. Установити правила повної капіталізації витрат на науково-дослідні та конструкторські роботи, уключаючи витрати на придбання ліцензій, патентів, а також витрати для доставлення продукції поза межами державного замовлення.

9. Розширити практику надання цільових бюджетних дотацій підприємствам, що здійснюють перспективне розроблення й виробництво наукомісткої продукції для урядових потреб.

10. Установити порядок, який гарантує підприємствам, що володіють найбільш важливими, ключовими технологіями, певну частку прибутку від експлуатації та використання продукції, випущеної за державним замовленням і використовуваної високоприбутковими комерційними організаціями (наприклад, операторами систем зв'язку, навігації тощо).

11. Включити до вартості інноваційного проекту страхові внески як плату за ризики в його реалізації [2, 7].

12. Увести й гарантувати тверді річні тарифи на теплоенергоресурси для підприємств і організацій, що виконують державне замовлення. Передбачити компенсацію частини витрат на спожиту теплову енергію для збереження й підтримки мобілізаційних потужностей оборонної промисловості.

13. Передбачити відрахування організаціям-розробникам як інвестицій на науково-технічне забезпечення експлуатації, роботи з модернізації, нові розробки і створення науково-технічного доробку.

14. Забезпечити планомірне бюджетне фінансування державних програм, орієнтованих на розвиток військово-промислового комплексу.

15. Завершити створення системи лізингу й оренди цивільної продукції військово-промислового комплексу, запасних частин і комплектаційних виробів. Передбачити надання економічної підтримки суб'єктам лізингу цивільної продукції військово-промислового комплексу вітчизняного виробництва [6].

При цьому потрібно розробляти та впроваджувати механізми скорочення заборгованості військово-промислового комплексу, що мають включати такі заходи:

– реалізацію незадіяних потужностей або площ;

- реалізацію непрофільних активів;
- здавання площ в оренду;
- своєчасну оплату оборонних замовлень;
- зняття мобілізаційного замовлення;
- списання заборгованості регіональними органами влади у вигляді особливої соціальної значущості певного підприємства для регіону;
- зміну чинного порядку процедури банкрутства та припинення банкрутства щодо високотехнологічних підприємств і виробництв, що працюють в інтересах оборони, банкрутство яких руйнує сформовану технологічну кооперацію [3, 5].

Як уже зазначалося, сьогодні однією з головних причин фінансових ускладнень більшості підприємств і організацій військово-промислового комплексу, а відповідно і причиною їх банкрутства, є неможливість обслуговування всього майна, що перебуває в їх віданні. Тому неминуче виникає проблема розроблення механізмів оптимізації складських операцій на підприємствах військово-промислового комплексу.

Крім того, доцільно виокремити ключові напрямки розвитку військово-промислового комплексу України в контексті наданих пропозицій.

1. Зростання експорту озброєнь.
2. Збільшення державного замовлення. Останніми роками державне замовлення щодо військово-промислового комплексу зростає як в абсолютному, так і відносному виразі, займаючи все більшу частку в бюджеті та ВВП країни.
3. Зміна форм взаємовідносин з державою. Укладення довгострокових контрактів стає основним механізмом, що має знизити ризики для виробників зброї.
4. Консолідація галузі. Об'єднання державних активів і дальший продаж частки в них приватним інвесторам можуть призвести до припливу коштів у цей сектор і значно збільшити капіталізацію підприємств галузі.

Так, на сьогодні серед цікавих щодо інвестування компаній можна виокремити підприємства авіаційного сектору.

Загалом інвестиції, спільні підприємства, трансферт технологій, наукові розробки – це ті інструменти, що підтримують конкурентоспроможність національного військово-промислового комплексу. Завдяки внутрішнім ресурсам у межах функціонування військово-промислового комплексу було здійснено виробництво таких нових видів продукції, як «Дозор», «Фантом», «Горлиця».

Висновки з даного дослідження. Таким чином, у результаті проведеного дослідження було отримано такі висновки.

1. Запропоновано напрямки вдосконалення амортизаційних і податкових механізмів розвитку військово-промислового комплексу України. Зокрема, зазначені напрямки включають: надання підприємствам військово-промислового комплексу кредитів на особливих умовах і встановлення для них спеціального порядку оподаткування. Крім того, передбачається забезпечення підприємств військово-промислового комплексу України відрахуваннями на розвиток науково-технічної діяльності та забезпечення їх стабільного бюджетного фінансування.

2. Визначено механізми скорочення заборгованості військово-промислового комплексу. Серед ключових заходів у цьому контексті виокремлено: реалізацію незадіяних потужностей або площ; реалізацію непрофільних активів; здавання площ в оренду; своєчасну оплату оборонних замовлень; зняття мобілізаційного замовлення тощо.

Загалом розроблення і впровадження зазначених механізмів могли б істотно поліпшити фінансовий стан підприємств військово-промислового комплексу України та допомогти їм вижити в непростих кризових умовах.

Перспективи подальших розвідок. У подальшому плануємо дослідити означене питання відповідно до нагальних викликів сучасності в контексті світових процесів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бакланов О. Д. Отечественный военно-промышленный комплекс и его историческое развитие / О. Д. Бакланов, О. К. Рогозина. – М. : Об-во сохранения лит. наследия, 2013. – 792 с.
2. Бегма В. М. Військово-технічна та оборонно-промислова політика України в сучасних умовах : Аналітична доповідь / В. М. Бегма, О. О. Свергунов. – К. : НІСД, 2013. – 112 с.
3. Бегма В. М. Оборонно-промислові комплекси України та Росії: співробітництво, партнерство, конкуренція / В. М. Бегма. – К. : НІУРВ, 1998. – 192 с.
4. Обґрунтування інвестиційних проєктів у процесі трансформації форм власності : Навч. посібник / За ред. Г. О. Швиданенко. – К. : КНЕУ, 1998. – 172 с.
5. Смирнов А. Л. Организация формирования инвестиционных проектов / А.Л. Смирнов. – М. : АО «Конслатбанкир», 1993. – 84 с.
6. Татаренко И. О., Поручник А.М. Теорії інвестицій : навч. посібник / И.О. Татаренко, А. М. Поручник. – К. : КНЕУ, 2000. – 160 с.
7. Федоренко В. Г. Инвестознаводство : підручник / В. Г. Федоренко. – К. : МАУП, 2002. – 408 с.
8. Чумак В. М. Україна і світовий ринок озброєнь / В. М. Чумак, В. М. Бегма, А.Ф. Кукин. – К. : НІСД, 1997. – 155 с.

Statement of the problem. Today, the development of military-industrial complex of Ukraine needs to develop long-term programs involving concentration of resources towards the development of fundamental and applied research and technology priorities, comprehensive education and training. The implementation of these programs requires larger amounts of money.

Urgency. It is necessary investment, including foreign, as well as the inflow of funds from private investors. To be a developed system of multi-channel funding by attracting budget and extra-budgetary funds. This requires the formulation and implementation of mechanisms of state management of investment development of military-industrial complex of Ukraine.

The purpose of the article – highlight ways of creating and implementing mechanisms of state management of investment development of military-industrial complex of Ukraine.

Our task was to study suggest ways of improving the mechanisms and tax depreciation of military-industrial complex of Ukraine, define mechanisms for debt reduction of military-industrial complex.

Summary. According to experts, the interest of Ukrainian investment companies are not designed for a long period of investment. Today you need to create favorable conditions for investors, especially legal framework. The investor has to work without risk to long investment projects without the need for a quick return on investment.

Attracting private investment to the military-industrial complex of Ukraine requires developing an effective depreciation and tax arrangements.

Conclusions and outcomes. The study suggested areas for improvement depreciation and tax mechanisms of military-industrial complex of Ukraine. The mechanisms debt reduction of military-industrial complex. Overall design and implementation of these mechanisms could significantly improve the financial position of the military-industrial complex of Ukraine and help them survive in difficult crisis.